TIESAS SPRIEDUMS (septītā palāta)

2015. gada 10. septembrī*

Valsts pienākumu neizpilde — LESD 49. pants — Brīvība veikt uzņēmējdarbību — Notāri — Pilsonības nosacījums — LESD 51. pants — Dalība valsts varas īstenošanā

Lieta C-151/14

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2014. gada 31. martā cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv I. Rubene un *H. Støvlbæk*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Latvijas Republiku, ko pārstāv D. Pelše, kā arī I. Kalniņš un K. Freimanis, pārstāvji,

atbildētāja,

ko atbalsta

Čehijas Republika, ko pārstāv *M. Smolek* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

Ungārija, ko pārstāv *M. Tátrai* un *M. Fehér*, pārstāvji,

personas, kas iestājušās lietā.

TIESA (septītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents) un Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*],

ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – latviešu.

Spriedums

1 Savā prasības pieteikumā Eiropas Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka Latvijas Republika, iecelšanu notāra amatā pakārtojot pilsonības nosacījumam, nav izpildījusi LESD 49. un 51. pantā paredzētos pienākumus.

Atbilstošās tiesību normas

Notāra profesijas vispārējā struktūra Latvijā

2 Notariāta struktūru Latvijā regulē 1993. gada 9. jūlija Notariāta likums (*Latvijas Vēstnesis*, 1993, Nr. 48; turpmāk tekstā – "Notariāta likums").

3 Šī likuma 1. panta 2. punktā ir precizēts, ka ar to tiek regulēta notāru, kuri saskaņā ar šī paša likuma 238. pantu piekopj brīvo profesiju, profesionālā un korporatīvā darbība.

4 Saskaņā ar minētā likuma 3. pantu notāri ir pielīdzināti valsts amatpersonām. Saskaņā ar šī likuma 5. pantu viņi ir pakļauti vienīgi likumam un pilda savus pienākumus neatkarīgi.

5 Saskaņā ar Notariāta likuma 8. panta 1. punktu notārus ieceļ, pārceļ un atbrīvo no amata tieslietu ministrs.

6 Runājot par iespējas pildīt notāra amata pienākumus nosacījumiem, minētā likuma 9. panta 1. punktā ir noteikts, ka "par notāriem var būt personas, kas ir Latvijas Republikas pilsoņi".

7 Saskaņā ar Notariāta likuma 38. panta pirmo daļu notārs pilda savus amata pienākumus tikai tās apgabaltiesas darbības rajonā, kuras uzraudzībai viņš ir pakļauts. Saskaņā ar šī likuma 39. panta pirmo daļu notārs var sniegt notariālo palīdzību visām personām, kas pie viņa vēršas, kaut arī to dzīvesvieta vai manta, uz kuru attiecas notariālais akts, atrodas ārpus šā rajona.

8 Saskaņā ar minētā likuma 39. panta otro daļu notārs nedrīkst atteikties pildīt amata pienākumus, izņemot likumā noteiktos gadījumus. Tomēr saskaņā ar šī paša likuma 40. pantu viņam ir jāatsaka pakalpojumi, ja no viņa tiek prasīta līdzdalība darbībās, kuras acīmredzami kalpo prettiesiskiem un netikumīgiem mērķiem.

Notariālās darbības Latvijā

9 Runājot par dažādām notāra darbībām Latvijas tiesību sistēmā, tā pamatuzdevums ir taisīt publiskus dokumentus.

10 Notariāta likuma 82.[1] pantā ir paredzēts, ka, "apliecinot gribas izteikumu, zvērināts notārs taisa notariālo aktu", un šī likuma 87.[1] pantā ir īpaši precizēts, ka notāram ir jānoskaidro notariālā akta dalībnieku griba un darījuma noteikumi un jāiepazīstina dalībnieki ar šī darījuma iespējamām tiesiskajām sekām.

11 Attiecībā uz notariālo aktu izpildi minētā likuma 107.[4] pantā ir norādīts, ka kreditors notariālo aktu var iesniegt notāram nodošanai piespiedu izpildei viena gada laikā no saistības izpildes termiņa iestāšanās dienas. Ja parādnieks uzskata, ka kreditora prasījums nav pamatots, viņš saskaņā ar šī paša likuma 107.[9] pantu var celt prasību Civilprocesa likuma (*Latvijas Vēstnesis*, 1998, Nr. 326/330) 406. pantā noteiktajā kārtībā.

12 Saskaņā ar minētā likuma 108.–139. pantu notārs tostarp apliecina parakstus, norakstus un tulkojumus, kā arī apliecina konkrētu faktu esamību, piemēram, to, ka persona ir dzīva.

13 Saskaņā ar Notariāta likuma 140.–145. pantu notārs veic naudas, vērtspapīru un dokumentu glabājumus.

14 Attiecībā uz mantojumu šī likuma 264. pantā ir paredzēts, ka notāram ir jātaisa notariālais akts, ja tiek panākta pārdzīvojušā laulātā un mantojumu pieņēmušo mantinieku vienošanās. Minētā likuma 315. pantā ir precizēts, ka gadījumā, ja rodas strīds par mantojuma tiesībām, tas izšķirams tiesā atbilstoši piemērojamajai procedūrai.

15 Notariāta likuma 320. pantā ir norādīts, ka notārs var veikt mantojuma dalīšanu ar nosacījumu, ka šajā ziņā nepastāv mantinieku strīds. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 250.[1] panta 1. punktu visi strīdi ir jānodod tiesai, kas saskaņā ar šī likuma 250.[2] panta 3. punktu var uzdot notāram pārzināt mantojuma dalīšanas norisi. Šādā gadījumā minētā likuma 250.[3] panta 3. punktā ir paredzēts, ka notāram, sagatavojot mantojuma dalīšanas projektu, ir jāveic pasākumi, kas ļauj samierināt attiecīgās personas un veicina vienošanās panākšanu starp tām. Šī paša likuma 250.[3] panta 5. punktā ir precizēts, ka notārs iesniedz tiesnesim mantas aprakstes aktu, novērtējumu un mantojuma dalīšanas projektu.

16 Attiecībā uz notāra pilnvarām laulības šķiršanas jomā Notariāta likuma 325. un 327. pantā ir paredzēts, ka notārs var šķirt laulību, ja laulātie ir iesnieguši kopīgu iesniegumu, ja viņiem nav kopīgu bērnu un kopīgas mantas. Pretējā gadījumā notārs var šķirt laulību, ja ieinteresētās personas pirms tam ir noslēgušas vienošanos par bērna aizgādību, saskarsmes tiesību noteikumiem, nepieciešamajiem uzturlīdzekļiem vai arī mantas sadali.

17 Šī likuma 338. pantā ir precizēts, ka notārs ziņas par laulības šķiršanu pārrobežu lietā nosūta Ārlietu ministrijai.

Pirmstiesas procedūra

18 Komisija 2006. gada 12. oktobra brīdinājuma vēstulē lūdza Latvijas Republikai divu mēnešu laikā iesniegt savus apsvērumus jautājumā par iecelšanas notāra amatā Latvijā pakārtošanu pilsonības nosacījumam atbilstību LESD 49. un 51. pantam.

19 Latvijas Republika uz šo brīdinājuma vēstuli atbildēja ar 2006. gada 21. decembra vēstuli, kurā tā izklāstīja iemeslus, kādēļ tā uzskata, ka notāriem ir piemērojama LESD 51. panta pirmā daļa.

20 Nebūdama pārliecināta par Latvijas Republikas izvirzītajiem argumentiem, Komisija ar 2007. gada 17. oktobra vēstuli nosūtīja tai argumentētu atzinumu, uz kuru Latvijas Republika atbildēja ar 2008. gada 3. janvāra vēstuli.

21 2011. gada 24. maijā spriedumos Komisija/Beļģija (C-47/08, EU:C:2011:334), Komisija/Francija (C-50/08, EU:C:2011:335), Komisija/Luksemburga (C-51/08, EU:C:2011:336), Komisija/Austrija (C-53/08, EU:C:2011:338), Komisija/Vācija (C-54/08, EU:C:2011:339) un Komisija/Grieķija (C-61/08, EU:C:2011:340) Tiesa nosprieda, ka Beļģijas, Francijas, Luksemburgas, Austrijas, Vācijas un Grieķijas regulējumā iecelšanai notāra amatā prasītais pilsonības nosacījums rada EKL 43. pantā (tagad – LESD 49. pants) aizliegtu diskrimināciju pilsonības dēļ. Latvijas Republika Tiesā bija iestājusies lietās šo dalībvalstu atbalstam.

22 Ar 2011. gada 9. novembra vēstuli Komisija vērsa Latvijas Republikas uzmanību uz šī sprieduma iepriekšējā punktā minētajiem spriedumiem.

23 Latvijas Republika uz šo vēstuli atbildēja ar 2012. gada 5. janvāra vēstuli.

24 2012. gada 22. novembrī Komisija Latvijas Republikai nosūtīja papildu argumentēto atzinumu, kurā tika aplūkoti tikai tie jautājumi, kurus Tiesa nebija aplūkojusi saistībā ar šī sprieduma 21. punktā minētajiem spriedumiem.

25 2013. gada 21. janvāra vēstulē Latvijas Republika atbildēja uz šo atzinumu, izklāstot iemeslus, kādēļ tā uzskata, ka Komisijas aizstāvētā nostāja nav pamatota.

26 Šādos apstākļos Komisija nolēma celt šo prasību.

Par prasību

Lietas dalībnieku argumenti

27 Komisija uzskata, ka darbības, kuras notārs veic Latvijas tiesību sistēmā, nav dalība valsts varas īstenošanā LESD 51. panta pirmās daļas izpratnē, kā to interpretējusi Tiesa.

28 Pirmkārt, jautājumā par aktu un vienošanos apliecināšanu Komisija norāda, pirmkārt, ka, lai notārs varētu iesaistīties, pusēm par to iepriekš ir jāvienojas un, otrkārt, ka notārs nedrīkst vienpusēji grozīt vienošanos, iepriekš nesaņemot attiecīgo pušu piekrišanu. Tā šajā ziņā atsaucas uz Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru šī apliecināšanas darbība nevar tikt pielīdzināta tiešai un konkrētai dalībai valsts varas īstenošanā.

29 Turklāt šāds pats vērtējums būtu jāpiemēro saistībā ar pilsoņu parakstu apliecināšanu pilsoņu likumdošanas iniciatīvas ierosināšanas procesā.

30 Otrkārt, jautājumā par notāru uzdevumiem naudas, vērtspapīru un dokumentu glabājuma jomā Komisija tāpat uzskata, ka arī tie nav dalība valsts varas īstenošanā LESD 51. panta pirmās daļas izpratnē.

31 Treškārt, notāra uzdevumi mantojuma lietās, tāpat kā lietas, kuras tas vada laulības šķiršanas jomā, esot bezstrīdus lietas, jo Notariāta likuma 315. pantā ir paredzēts, ka visi strīdi šajā jomā ir jāizšķir tiesā.

32 Komisija uzskata, ka ar šīm darbībām tiek sagatavota valsts varas īstenošana, ciktāl ar tām tiek veikts mantas apraksts, novērtējums un mantojuma dalīšanas projekts, kas notāram vēlāk jāiesniedz tiesā. Tādējādi nevar tikt uzskatīts, ka notāram šajā ziņā būtu saistošas lēmumu pieņemšanas pilnvaras.

33 Ceturtkārt, attiecībā uz notāra darbībām laulības šķiršanas jomā Komisija uzsver, ka Notariāta likumā notāriem ir piešķirtas tiesības veikt laulības šķiršanu tikai pēc abpusējas vienošanās. Gadījumā, ja laulāto starpā ir strīds, kompetence šķirt laulību ir tikai tiesai. Attiecībā uz pārrobežu laulību šķiršanu notārs tikai formāli konstatējot, ka viens no laulātajiem faktiski dzīvo Latvijā.

34 Turklāt īpašajam notāra statusam Latvijas tiesībās, uzticības zvērestam, kas tam ir jānodod Latvijas valstij, viņa iespējai piekļūt informācijai, par kuru ir atbildīga valsts, kā arī valsts simbolu izmantošanai neesot tiešas nozīmes, vērtējot notāru veikto darbību raksturu.

35 Komisija it īpaši atgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru, ciktāl tas attiecas uz notāru īpašo statusu, tas, vai šīm darbībām ir piemērojama LESD 51. panta pirmajā daļā paredzētā atkāpe, ir jāpārbauda, ņemot vērā pašu attiecīgo darbību iedabu, nevis šo statusu pašu par sevi.

36 Komisija arī norāda, ka Tiesa ir precizējusi, ka, lai arī daļa no notāru amata atlīdzības patiešām ir noteikta likumā, tomēr dažādu notāru sniegto pakalpojumu kvalitāte var atšķirties atkarībā no attiecīgo personu profesionālajām spējām. Tādējādi Tiesa esot nospriedusi, ka attiecīgās teritoriālās piekritības robežās notāri profesionālo darbību veic valsts varas īstenošanai neraksturīgos konkurences apstākļos.

37 Latvijas Republika, kuru atbalsta Čehijas Republika un Ungārija, vispirms norāda, ka notāra profesija nevar tikt uzskatīta par uzņēmējdarbību LESD 49. panta izpratnē, kā to apliecinot Notariāta likuma 239. pants, kurā ir norādīts, ka notāru profesionālā darbība ir intelektuāls darbs un tās mērķis nav peļņas gūšana.

38 Turklāt notāri savu profesiju neīstenojot brīvas konkurences apstākļos, jo viņi neizvēloties ne sniedzamos pakalpojumus, ne to sniegšanas vietu, ne atlīdzību par šiem sniegtajiem pakalpojumiem.

39 Katrā ziņā notāri Latvijā veicot darbības, uz kurām attiecoties dalība valsts varas īstenošanā LESD 51. panta pirmās daļas izpratnē, lai arī tā tas neesot to notāru gadījumā, kuri veic darbības dalībvalstīs, kurās ar šī sprieduma 21. punktā minētajiem spriedumiem tika konstatēta pienākumu neizpilde.

40 Pirmkārt, notāram esot rīcības brīvība, ciktāl viņam esot tiesības atteikties sagatavot notariālu aktu par prettiesiskām darbībām.

41 Otrkārt, akti, kurus notārs sagatavo, veicot savus uzdevumus, tiekot veikti valsts vārdā.

42 Tad Latvijas Republika norāda, ka Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīva 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu (OV L 255, 22. lpp.), kas grozīta ar Direktīvu 2013/55/ES (OV L 354, 132. lpp.; turpmāk tekstā – "Direktīva 2005/36"), nav piemērojama notāriem, tādējādi tie ir izslēgti no pakalpojumu sniegšanas brīvības un brīvības veikt uzņēmējdarbību piemērošanas jomas.

43 Vēl attiecībā uz notāru veiktajām darbībām Latvijas Republika norāda, ka apliecinātu aktu sagatavošana ir uzskatāma par valsts varas īstenošanu, jo dokumenta apliecināšana to ļauj piemērot pret trešajām personām.

44 Notāra sagatavoti apliecināti akti tādējādi esot apveltīti ar pilnīgu pierādījuma spēku un izpildāmi, un tas, ka notariāls akts var tikt apstrīdēts tiesā, nenozīmējot, ka tas būtu uzskatāms tikai par papildu vai sagatavojošu aktu.

45 Attiecībā uz notāra kompetenci mantojuma lietās – viņš šos uzdevumus pildot neatkarīgi un viņam esot jāsagatavo akti saistībā ar mantinieku tiesību apstiprināšanu.

46 Jautājumā par notāra īstenotajām darbībām laulības šķiršanas jomā Latvijas Republika norāda, ka nav nozīmes tam, ka šajās darbībās ietilpst tikai laulības šķiršana pēc abpusējas vienošanās, ciktāl lēmums, kas notāram šajā jomā ir jāpieņem, ir galīgs lēmums un ir saistošs gan pusēm, gan trešajām personām. Notārs neesot pakļauts tiesu uzraudzībai, pildot šīs īpašās funkcijas, tostarp arī tad, ja laulības šķiršanai ir pārrobežu raksturs.

47 Turklāt tas, ka laulības šķiršana tiek reģistrēta civilstāvokļa aktu reģistrā, apstiprinot, ka notāra uzdevumi šajā jomā ir dalība valsts varas īstenošanā (spriedums *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española*, C-405/01, EU:C:2003:515, 42. punkts).

Tiesas vērtējums

48 Vispirms ir jānorāda, ka šī sprieduma 21. punktā minētajos spriedumos Tiesa uzskatīja, ka LESD 49. pantā paredzētā brīvība veikt uzņēmējdarbību ir piemērojama notāra profesijai.

49 Latvijas Republikas arguments, kas īsumā izklāstīts šī sprieduma 37. un 38. punktā, ka notāra profesija nevar tikt uzskatīta par uzņēmējdarbību, šādu vērtējumu neļauj apstrīdēt.

50 Pirmkārt, saskaņā ar Notariāta likuma 238. pantu notāri piekopj brīvo profesiju. Otrkārt, nav strīda par to, ka, izņemot gadījumu, kad notārs tiek norīkots pēc likuma, katrai pusei ir tiesības brīvi izvēlēties notāru. Lai arī notāru amata atlīdzība patiešām ir noteikta likumā, tomēr dažādu notāru sniegto pakalpojumu kvalitāte var atšķirties, tostarp atkarībā no attiecīgo personu profesionālajām spējām.

51 No tā izriet, ka attiecīgās teritoriālās piekritības robežās notāri profesionālo darbību veic konkurences apstākļos.

52 Turklāt ir jāatgādina, ka LESD 49. pants ir vērsts uz to, lai nodrošinātu, ka attieksme pret visiem dalībvalsts pilsoņiem, kas nodarbojas ar uzņēmējdarbību kādā citā dalībvalstī, lai tur veiktu pašnodarbinātas personas darbību, būtu tāda pati kā pret pašu pilsoņiem, un tajā kā brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojums ir aizliegta jebkāda no valsts tiesību aktiem izrietoša diskriminācija pilsonības dēļ (šajā ziņā skat. spriedumus Komisija/Francija, 270/83, EU:C:1986:37, 14. punkts, un Komisija/Nīderlande, C-157/09, EU:C:2011:794, 53. punkts).

53 Taču šajā lietā strīdīgajos valsts tiesību aktos iespēja tikt ieceltam notāra amatā ir paredzēta tikai Latvijas pilsoņiem, šādi piemērojot atšķirīgu attieksmi pilsonības dēļ, kas LESD 49. pantā ir principā aizliegta.

54 Latvijas Republika tomēr apgalvo, ka notāra darbības neietilpst LESD 49. panta piemērošanas jomā, jo ar tām notiek dalība valsts varas īstenošanā LESD 51. panta pirmās daļas izpratnē.

55 Šajā ziņā ir jānorāda, ka lietās, kurās tika pasludināti šī sprieduma 21. punktā minētie spriedumi, tika uzskatīts, ka attiecīgajiem notāriem uzticētās darbības Tiesas judikatūras izpratnē neietver tiešu un konkrētu dalību valsts varas īstenošanā.

56 Tādējādi šīs judikatūras gaismā ir jāpārbauda, vai Latvijas tiesību sistēmā notāriem uzticētās darbības ir tieša un konkrēta dalība valsts varas īstenošanā.

57 Vispirms jautājumā par apliecinājuma darbībām netiek apstrīdēts, ka tās raksturo fakts, ka notāram īpaši ir jāpārbauda, vai ir izpildīti visi akta noformēšanai likumos prasītie nosacījumi.

58 Turklāt saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem tiek apliecināti akti vai vienošanās, ko brīvprātīgi noslēguši to dalībnieki. Proti, tie paši likumā noteiktajās robežās var noteikt savu tiesību un pienākumu apmēru un brīvi izvēlēties noteikumus, kurus tie vēlas ievērot, iesniedzot notāram apliecināšanai kādu aktu vai vienošanos. Tādējādi šā pēdējā rīcībai iepriekš ir vajadzīga dalībnieku piekrišana vai gribas sakritība.

59 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka šādi notāriem uzticētā apliecināšanas darbība tātad pati par sevi nav tieša un konkrēta dalība valsts varas īstenošanā LESD 51. panta pirmās daļas izpratnē (pēc analoģijas it īpaši skat. spriedumu Komisija/Beļģija, C-47/08, EU:C:2011:334, 92. punkts).

60 Protams, kā uzsver Latvijas Republika, tā kā pirms akta vai vienošanās apliecināšanas notāram ir jāpārbauda, vai ir izpildīti visi likumā noteiktie nosacījumi šī akta vai vienošanās īstenošanai, notārs ievēro vispārēju interešu mērķi, proti, garantēt privātpersonu starpā noslēgto aktu likumību un tiesisko

drošību. Tomēr ar šī mērķa ievērošanu vien nevar tikt pamatots, ka tam vajadzīgās prerogatīvas tiek paredzētas tikai notāriem ar attiecīgās dalībvalsts pilsonību (spriedums Komisija/Beļģija, C-47/08, EU:C:2011:334, 94. un 95. punkts).

61 Tāpat netiek apstrīdēts, ka notāram ir jāatsakās apliecināt likumā prasītajiem priekšnosacījumiem neatbilstošs darījums vai vienošanās neatkarīgi no dalībnieku gribas. Tomēr pēc šādas atteikšanās šie pēdējie var brīvi izvēlēties vai nu labot konstatēto nelikumību, vai grozīt attiecīgā darījuma vai vienošanās noteikumus, vai arī no šā akta vai šīs vienošanās atteikties (skat. spriedumu Komisija/Beļģija, C-47/08, EU:C:2011:334, 98. punkts).

62 Tādējādi, izņemot argumentu par akta piemērošanu pret trešajām personām, kurš tomēr nevar tikt atbalstīts, jo minētā piemērojamība ir saistīta vienīgi ar akta pierādījuma spēku, ir jākonstatē, ka Latvijas Republika nav pierādījusi nevienu apstākli, kas ļautu nošķirt notariālās darbības šajā dalībvalstī no tām, kas tiek veiktas dalībvalstīs, kurās ar šī sprieduma 21. punktā minētajiem spriedumiem tika konstatēta pienākumu neizpilde.

63 Turklāt arī tas, ka notārs apliecina pilsoņu parakstus pilsoņu likumdošanas iniciatīvas ierosināšanas procesā, ņemot vērā šī sprieduma 60. un 61. punktā minētos apsvērumus, nevar tikt uzskatīts par dalību valsts varas īstenošanā.

64 Vēl ir jāpārbauda, vai citas Latvijas tiesību sistēmā notāriem uzticētās darbības, uz kurām atsaucas Latvijas Republika, ietver tiešu un konkrētu dalību valsts varas īstenošanā.

65 Attiecībā uz, pirmkārt, darbībām saistībā ar naudas, vērtspapīru un dokumentu glabājumiem ir jākonstatē, ka Latvijas Republika neapstrīd, ka šādas darbības neietilpst valsts varas īstenošanā LESD 51. panta pirmās daļas izpratnē.

66 Otrkārt, saistībā ar uzdevumiem, kas tiek pildīti mantošanas jomā, jānorāda, ka, no vienas puses, notārs var veikt mantojuma dalīšanu tikai tad, ja nepastāv mantinieku strīds, bet, no otras puses, nesaskaņu gadījumā saskaņā ar Civilprocesa likuma 250.^{3} panta 5. punktu viņam ir jāiesniedz tiesnesim mantas aprakstes akts, novērtējums un mantojuma dalīšanas projekts.

67 Tādējādi uzdevumi, kas notāram ir uzticēti mantojuma jomā, tiek pildīti, vai nu balstoties uz vienošanos, vai arī kā sagatavojoši darbi tiesas uzraudzībā, un tādējādi nevar tikt uzskatīts, ka ar tiem pašiem par sevi tieši un konkrēti tiktu veikta dalība valsts varas īstenošanā.

68 Treškārt, attiecībā uz darbībām laulības šķiršanas jomā ir jānorāda, ka saskaņā ar Notariāta likuma 325. un 327. pantu notāram ir pilnvaras šķirt laulību tikai tad, ja abi laulātie ir panākuši vienošanos par šķiršanās principiem un – ja viņiem ir kopīgi bērni vai kopīgs īpašums – ja viņi ir noslēguši vienošanos par bērna aizgādību, saskarsmes tiesību noteikumiem un nepieciešamajiem uzturlīdzekļiem vai arī mantas sadali.

69 Turklāt jautājumā par citiem laulības šķiršanas gadījumiem no Civilprocesa likuma 233. panta, kurš ietilpst 29. nodaļā "Lietas par laulības neesamību vai šķiršanu", noteikumiem izriet, ka to izskatīšana ir tiesas kompetencē.

70 Tādējādi ir jākonstatē, ka notāra pilnvaras laulības šķiršanas jautājumos, kas ir atkarīgas tikai no pušu brīvas gribas un neskar tiesas prerogatīvas gadījumā, ja starp pusēm nepastāv vienošanās, nav uzskatāma par tiešu un konkrētu dalību valsts varas īstenošanā.

71 Attiecībā uz argumentu, kuru Latvijas Republika secina no sprieduma *Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española* (C-405/01, EU:C:2003:515), saistībā ar faktu, ka Latvijā notāra pasludinātu laulības šķiršanu, kas veikta, balstoties uz savstarpēju vienošanos, reģistrē civilstāvokļa aktu reģistrācijas dienesti, no minētā sprieduma 42. punkta izriet, ka Tiesa, nospriežot, ka tirdzniecības kuģu, kas peld ar

Spānijas karogu, kapteiņiem un viņu vietniekiem uzticētās funkcijas ir dalība valsts varas prerogatīvu īstenošanā, bija ņēmusi vērā viņu veikto funkciju kopumu, ieskaitot prerogatīvas, kas saistītas ar drošības uzturēšanu un policijas pilnvaru īstenošanu, kuras vajadzības gadījumā ir saistītas ar izmeklēšanas, piespiedu līdzekļu izmantošanas vai soda noteikšanas pilnvarām, nevis tikai pilnvaras, kas ir šiem kapteiņiem un viņu vietniekiem civilstāvokļa jautājumos.

72 Turklāt šī sprieduma 70. punktā norādīto secinājumu neliek apšaubīt arī notāriem uzticētās pilnvaras pārrobežu laulības šķiršanas jautājumos, ciktāl, pirmkārt, šīs laulības ir balstītas uz laulātu kopīgu gribu šķirt viņu laulību un, otrkārt, notāra uzdevums šajā ziņā ir pārbaudīt, vai ir izpildīti visi likumā noteiktie nosacījumi šādas laulības šķiršanas pasludināšanai. Taču, kā izriet no šā sprieduma 60. un 61. punkta, šis uzdevums nav uzskatāms par tiešu un konkrētu dalību valsts varas īstenošanā.

73 Treškārt, attiecībā uz notāru īpašo statusu Latvijas tiesību sistēmā pietiek vien atgādināt, ka tas, vai attiecīgajām darbībām ir piemērojama LESD 51. panta pirmajā daļā paredzētā atkāpe, ir jāpārbauda, ņemot vērā pašu šo notāru īstenoto darbību iedabu, nevis šo statusu pašu par sevi (īpaši skat. spriedumu Komisija/Beļģija, C-47/08, EU:C:2011:334, 85. punkts).

74 Turklāt nav strīda par to, kā tika noteikts šī sprieduma 51. punktā, ka notāri savu profesionālo darbību veic valsts varas īstenošanai neraksturīgos konkurences apstākļos (pēc analoģijas it īpaši skat. spriedumu Komisija/Beļģija, C-47/08, EU:C:2011:334, 117. punkts).

75 Visbeidzot, pārliecinošs nav arī Latvijas Republikas izmantotais arguments, ka Direktīva 2005/36 nav piemērojama notāriem. Tas, ka likumdevējs ir izvēlējies izslēgt notāra darbības no kāda konkrēta tiesību akta piemērošanas jomas, šajā gadījumā – šīs direktīvas, vēl nenozīmē, ka šīm darbībām noteikti ir piemērojama LESD 51. panta pirmajā daļā paredzētā atkāpe (šajā ziņā it īpaši skat. spriedumu Komisija/Beļģija, C-47/08, EU:C:2011:334, 119. punkts).

76 Šajos apstākļos ir jāsecina, ka notāra darbības, kā tās ir noteiktas pašreizējā Latvijas tiesību sistēmā, nav dalība valsts varas īstenošanā LESD 51. panta pirmās daļas izpratnē.

77 Tādēļ jākonstatē, ka Latvijas tiesību aktos iecelšanai notāra amatā prasītais pilsonības nosacījums rada LESD 49. pantā aizliegtu diskrimināciju pilsonības dēļ.

78 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, Komisijas prasība ir jāatzīst par pamatotu.

Par tiesāšanās izdevumiem

79 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Latvijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai šis spriedums nav labvēlīgs, jāpiespriež Latvijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

80 Saskaņā ar šī reglamenta 140. panta 1. punktu dalībvalstis, kas iestājušās lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas. Čehijas Republika un Ungārija tādējādi sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (septītā palāta) nospriež:

1) iecelšanu notāra amatā pakārtojot pilsonības nosacījumam, Latvijas Republika nav izpildījusi LESD 49. pantā noteiktos pienākumus;

2) Latvijas Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

3) Čehijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus pati;

4) Ungārija sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

[Paraksti]